

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญ ทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนักวิชาการศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ผู้วิจัยได้เสนอวิธีดำเนินการวิจัย เรียงลำดับตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.ศึกษาเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้อง
- 2.ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 4.วิธีการสร้างเครื่องมือ
- 5.การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6.การวิเคราะห์ข้อมูล
- 7.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้อง

(1)ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์, พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา, พิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อการศึกษา ตลอดจนปรัชญาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อการศึกษา จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

(2)ศึกษาข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ในประเทศไทย จากเอกสาร,สถานที่จริง และกิจกรรมทางศิลปะต่างๆที่จัดขึ้น

(3)ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์, ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักวิชาการศิลปศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และหอศิลป์ในประเทศไทย

นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสร้างกรอบการวิจัยและพัฒนาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือก 2 แบบ ตามรายละเอียดดังนี้ คือ

(1)กลุ่มผู้บริหารงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มจาก พิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย จำนวน 64 แห่ง (กรมศิลปากร,2541.)

(2)ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ ได้แก่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาการพิพิธภัณฑศาสตร์ โดยจบการศึกษามาทางด้านพิพิธภัณฑศาสตร์ศึกษา และ/หรือ ทำงานเกี่ยวข้องกับหน่วยงานทางพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และ/หรือ เป็นผู้สร้างงานศิลปะและมีประสบการณ์ในการจัดแสดงผลงานในพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และหอศิลป์ จำนวน 30 คน

(3)นักวิชาการศิลปศึกษา คือผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ ทางศิลปศึกษา โดยสำเร็จการศึกษามาทางด้านศิลปศึกษา , ศิลปะ , ประวัติศาสตร์ศิลปะ และ /หรือ มีประสบการณ์ เป็นผู้บรรยายให้ความรู้ทางศิลปะ ในสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนศิลปะ ทั่วประเทศ จำนวน 26 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย ของผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญ ทางพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะและนักวิชาการศิลปศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

4. วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1.ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ เอกสารประกอบคำบรรยาย สัมมนาต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.ศึกษาข้อมูลจาก ผู้บริหารงานพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะและหอศิลป์, ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑศาสตร์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างกรอบแนวความคิด และนำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาของบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (ก) หลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

(ข) นโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

(ค) แผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

(ง) บทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

4. นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาความถูกต้อง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีทั้งหมด 3 ท่าน โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับ วิชาการพิพิธภัณฑ์, พิพิธภัณฑ์ศิลปะ และ ทางด้านศิลปศึกษา ได้แก่

ผศ.ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.วิโชค มุกดามณี

ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์เกล้ามาศ ยิบอินซอย

อาจารย์พิเศษ วิชาพิพิธภัณฑ์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try - Out) กับ ผู้บริหารงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษา จำนวน 15 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เช่น ความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษา และถ้อยคำ แก้ไขแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้ว นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาช ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.9664 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ ตามรายชื่อ ในหนังสือ รายงานการดำเนินงานประจำปี 2541 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ , ศิลปิน และนักวิชาการศิลปศึกษา ทั่วประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บกลับมาด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รวมจำนวนทั้งหมด 120 ฉบับ ได้รับคืนมา 71 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 59.16 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถาม จำแนกตาม ผู้บริหารงานพิพิธภัณฑสถานศิลปะและหอศิลป์, ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑสถานศิลปะ, ศิลปิน และ นักวิชาการศิลปศึกษา

ตัวอย่างประชากร	จำนวนแบบสอบถาม	ได้รับคืน	ร้อยละ
ผู้บริหารงานฯ	64 ชุด	27	42.18
ผู้เชี่ยวชาญฯ, ศิลปิน	30 ชุด	23	76.6
นักวิชาการศิลปศึกษา	26 ชุด	21	80.76
รวม	120 ชุด	71	59.16

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้นำแบบสอบถามเหล่านั้น มาตรวจคัดเลือก มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อนำไปใช้ในการสรุปผล โดยการกำหนดหาค่าทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็น เรื่องบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานศิลปะในด้านต่างๆ เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าคะแนนแต่ละอันดับดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5
มาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1

นำค่าเฉลี่ย \bar{X} มาแปลความหมาย โดยถือเกณฑ์ดังนี้

4.50- 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50- 4.49	หมายถึง	มาก
2.50- 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50- 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00- 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาจัดอันดับ และนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

3.แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended) มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปรวบรวมจัดลำดับความคิดเห็น และนำเสนอในรูปแบบของการอภิปรายเป็นความเรียง

7.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alfa) ของครอนบาช (Cronbach) (ประคอง กรรณสูตร ,2542)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{Sx^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อสอบ

Si = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

Sx = ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด

2. ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าร้อยละ (%) โดยใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

3.หาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

X = ค่ามัชฌิมเลขคณิต

$\sum fx$ = ผลรวมของทุกคนในกลุ่ม

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

4.หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left[\frac{\sum fx}{N}\right]^2} \text{ (ประคอง กรรณสูตร,2542)}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

$\sum fx$ = ผลบวกของคะแนนทุกคนในกลุ่ม

$\sum fx^2$ = ผลบวกคะแนนยกกำลังสอง

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป S P S S (Statical Package for the Social Science) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง